

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

“Tasdiqlayman”
Namangan muhandislik-
qurilish instituti rektori
Sh. T. Ergashev
2024 yil

“MOLIYAVIY BOZORLAR – 2”
FANINING

O'QUV DASTURI

Bilim sohalari: 400 000 - Biznes, boshqaruv va xuquq
Ta'lim sohalari: 410 000 - Biznes va boshqaruv
Magistratura mutaxassisligi: 70411601 - Korporativ boshqaruv

Namangan – 2024

Fan/modul' kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar
MB-21105	2024-2025	I	5
Fan/modul' turi	Ta'lim turi	Haftadagi dars soatlari	Jami yuklama (soat)
majburiy	O'zbek	5	150
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil Ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1. Moliyaviy bozorlar – 2	74 (30 m / 44 a)	76	150

2. I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga moliya xizmati organlari faoliyatida qimmatli qog'ozlardan foydalanishni tashkil qilish, hududlarning moliya bozori salohiyatini baholash, qimmatli qog'ozlar egalari va emitentlarni hisobini yuritib borishga oid puxta nazariy-amaliy professional bilimlarni shakllantirishga qaratilgan.

Fanning vazifasi - O'zbekiston moliya bozorida qimmatli qog'ozlar bilan bo'ladigan operatsiyalarni bosqichma-bosqich takomillashtirib borish, moliya bozorida ish yuritish tizimini soddalashtirish, davlat aralashuvini keskin qisqartirish, qimmatli qog'ozlar bozori faoliyatini oshirish va jahon iqtisodiyotida qo'llaniladigan moliyaviy instrumentlarni mamlakatimiz iqtisodiyotida qo'llash kabi masalalarni qamrab oladi. SHular bois, barqaror iqtisodiy taraqqiyotni tashkil etish va bozor muvozanatiga erishishda, jamiyat a'zolarining ehtiyojlarini oqilona qondirish darajasini oshirish vazifalarini hal etishda moliya bozorida raqobat muhitini takomillashtirish mohiyatini tushumshuda talabalarni zarur bo'lgan bilimlar bilan qurollantiradi.

Fanning asosiy vazifalari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- moliya bozorining tuzilmasi, tarkibiy qismlari va qatnashchilari haqida tushunchaga ega bo'lish;
- moliya bozori tasnifi va turlari, xalqaro moliya bozorining rivojlanish tendensiyalari haqida tasavvurga ega bo'ladi;
- qimmatli qog'ozlar tasnifi va tavsifi, ularning hayot jarayoni sikli, bazaviy (qarz va ulush munosabatlarini ifodalovchi) qimmatli qog'ozlar bilan tanishadi;
- moliya bozorida investitsiyalar daromadligini baholash va aksiyalarni baholash va rentabelligini aniqlashni o'rganadi;
- investorlar, ularning siyosatleri va moliya bozoridagi roli, hamda davlat moliya institutlarining moliya bozorlaridagi faoliyati va roli bilan tanishadi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fanning tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Moliyaviy bozorlar-2 fauning mazmuni va mohiyati

Moliya bozorining mazmuni, iqtisodiyotdagi ahamiyati va o'rni. Moliya bozorining tuzilmasi, tarkibiy qismlari va qatnashchilari. Moliya bozori tasnifi va turlari tavsifi. Moliya bozoriga hos voqe'liklar (jarayonlar) rivojini shakllantiruvchi omillar. Moliya bozorining muvozanat holatini ifodalovchi

tuzilmaviy- funksional modellari.

2-mavzu. Moliya bozorini tarkibiy tuzilishi

Moliya bozori turlari. Moliya bozorining tarkibiy tuzilishi. Xalqaro moliya bozorining rivojlanish tendensiyalari. Rivojlanish darajasi bo'yicha bozorlarning tasnifi

3-mavzu. Moliya bozori instrumentlari

Moliya bozori instrumentlaritasnifi va tavsifi. Qimmatli qog'ozlarning hayot jarayoni sikli. Bazaviy (qarz va ulush munosabatlarini ifodalovchi) qimmatli qog'ozlar mexanizmi. Hosilaviy qimmatli qog'ozlar (derivativlar) mexanizmi.

4-mavzu. Qimmatli qog'ozlar tasnifi va tavsifi

Qimmatli qog'ozlarning hayot jarayoni sikli. Bazaviy (qarz va ulush munosabatlarini ifodalovchi) qimmatli qog'ozlar mexanizmi. Hosilaviy qimmatli qog'ozlar (derivativlar) mexanizmi.

5-mavzu. Moliya bozori indikatorlari va modellari

Moliya bozori indikatorlari. Moliya bozorining jahon amaliyotidagi modellari. O'zbekistonda moliya bozorining modeli. Fond bozori indeksleri tushunchasi, mohiyati va xususiyatlari. Fundamental va texnik indikatorlar va ularning turlari. Moliya bozori indikatorlari hisoblash mexanizmi va takomillashtirish yo'llari.

6-mavzu. Moliyaviy bozorlarni tahlil qilish usullari

Moliya bozorida investitsiyalar daromadligini baholash. Moliyaviy bozor tahlilining asosiy g'oyalari.

7-mavzu. Fundamental tahlil usullari

Moliyaviy bozor tahlilining asosiy g'oyalari. Fundamental tahlil usullari. Texnik tahlil. Yapon shamlari

8-mavzu. Aksiya va aksiya bozori

Aksiyalar va ularning xususiyatlari. Aksiyalarning turlari. Aksiyadorlik jamiyatleri kapitalini shakllantirish

9-mavzu. Korporatsiyada aksiyadorlar o'rtasidagi munosabatlar

Korporatsiyada aksiyadorlar o'rtasidagi munosabatlar. Aksiyalarni baholash va rentabelligini aniqlash. O'zbekiston fond bozori holati va rivojlanish tendensiyalari.

10-mavzu. Obligatsiya va obligatsiya bozori

Obligatsiyalar tushunchasi va tasnifi. Obligatsiyalar bozori. Obligatsiya reytingi. Obligatsiyalarni baholash. Obligatsiya daromadligini hisoblash. Obligatsiyalar muddati.

<p>11-mavzu. Veksel. Veksel bozori va chek. Veksellarni rivojlantirish tarixi. Veksel haqida tushuncha. Vekselning rekvizitlari. Veksellar bilan operatsiyalar: veksel bozori. Cheklar.</p> <p>12-mavzu. Moliya bozorining emitentlari hamda investorlarining siyosati va roli. Emitentlar, ularning siyosatlari va moliya bozoridagi roli. Investorlar, ularning siyosatlari va moliya bozoridagi roli. Emitent va investorlarning o'zaro bog'liqligi.</p> <p>13-mavzu. Moliya bozorining professional ishtirokchilari Brokerlar va ularning faoliyati. Dilerlar va ularning faoliyati. Investitsiya aktivlarini ishonchli boshqaruvchilar.</p> <p>14-mavzu. Andirrayterlar va ularning faoliyati Andirrayterlar va ularning faoliyati. Marketmeykerlar va ularning faoliyati. Investitsiya aktivlarini ishonchli boshqaruvchilar.</p> <p>15-mavzu: Moliya bozori institutlarining faoliyati va roli. Banklarning moliya bozorlaridagi faoliyati va roli. Sug'urta tashkilotlarning moliya bozorlaridagi faoliyati va roli. Investitsiya institutlarining moliya bozorlaridagi faoliyati va roli. Davlat moliya institutlarining moliya bozorlaridagi faoliyati va roli. Xalqaro moliya institutlarining moliya bozorlaridagi faoliyati va roli.</p> <p>III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Moliyaviy bozorlar-2 fanining mazmuni va mohiyati 2. Moliya bozorini tarkibiy tuzilishi 3. Moliya bozori instrumentlari 4. Qimmatli qog'ozlar tasnifi va tavsifi 5. Moliya bozori indikatorlari va modellari 6. Moliyaviy bozorlarni tahlil qilish usullari (Yapon shamlari) 7. Fundamental tahlil usullari 8. Aksiya va aksiya bozori 9. Korporatsiyada aksiyadorlar o'rtasidagi munosabatlar 10. Obligatsiya va obligatsiya bozori 11. Veksel. Veksel bozori va chek 12. Moliya bozorining emitentlari hamda investorlarining siyosati va roli 13. Moliya bozorining professional ishtirokchilari 14. Andirrayterlar va ularning faoliyati 15. Moliya bozori institutlarining faoliyati va roli 16. Moliya bozori savdo tizimlari 17. Elektron savdo tizimlari va ularning faoliyati
--

<p>18. Moliya bozori risklari</p> <p>19. Moliyaviy bozorlarning axborot infratuzilmasi</p> <p>20. Moliya bozorini muvofiqlashtirish, tartibga solish va nazorat qilish</p> <p>21. Moliya bozori makroregulyatori konsepsiyasi</p> <p>22. O'zbekiston Respublikasi fond birjasi va fond bozori infratuzilmasi</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar mul'timedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalardan qo'llanilishi maqsadga muvofiq.</p> <p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar Mustaqil ta'lim uchun topshiriqlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Birlamchi ommaviy takliflar (IPO) va qimmatli qog'ozlarning anderraytingi qanday tashkil etiladi? 2. Ikkilamchi fond bozorlari faoliyatini o'rganish. 3. Portfel investorlari aksiyalarni qanday baholaydilar? 4. Tovar fyuchers va opsiyon shartnomalari bilan xedjlash va spekulatsiya. 5. Vaziyatni o'rganish: Xorijiy korporatsiyalar pasayib borayotgan dollardan qanday himoyalanihlari mumkin. 6. Financial Futures bilan xedjlash va spekulatsiya qilish. 7. Vaziyatni o'rganish: Bank foiz stavkasining oshishidan qanday himoya qiladi. 8. Moliyaviy svoplar bilan xedjlash va spekulatsiya qilish. 9. Vaziyatni o'rganish: Qanday qilib ikkita korporatsiya o'zgaraydigan foiz stavkalari bo'yicha to'lovlarini almashtirishi mumkin. 10. Pul nima? 11. Pul bozorining taklif tomoni nimadan iborat? 12. Markaziy bank pul bozori sharoitlariga qanday ta'sir qiladi? 13. Pul yaratish uchun vositalar. 14. Operatsion maqsadlar 15. Pulni yaratishda banklar qanday rol o'ynaydi? 16. Pulni yaratishda jamoatchilik qanday rol o'ynaydi? 17. Pul bozorining taklif tomonini bitta formulada qanday umumlashtirish mumkin? 18. Pul bozorining talab tomoni nimadan iborat 19. Foiz stavkalari va obligatsiyalar narxi o'rtasida qanday bog'liqlik bor? 20. Foiz stavkalari va daromad stavkalari o'rtasidagi farq nima? 21. Nominal va real foiz stavkalari o'rtasidagi farq nima? 22. Birlamchi va ikkilamchi obligatsiyalar bozorlari o'rtasidagi farq nima? 23. Obligatsiyalar narxini qanday iqtisodiy kuchlar belgilaydi? <p>3.</p> <p>V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Moliyaviy bozorlarning nazariy va amaliy asoslari va qimmatli qog'ozlarga oid ilmiy bilimlar haqida tasavvurga ega bo'ladi. 2. Moliya bozorining muvozanat holatini ifodalovchi tuzilmaviy - funksional modellarni, moliya bozori va qatnashchilar o'rtasidagi bog'liqlik, moliya bozori
--

<p>salohiyatini aniqlashda turli xil modellarni qo'llay biladi.</p> <p>3. Moliya bozori operatsiyalari va ular bo'yicha tushumlarni tahlil qilish, moliya bozorida turli xil dasturiy modellarni qo'llay olishni va ulardan foydalana oladi.</p> <p>4. Moliya bozorida operatsiyalarni tartibga solish jarayonida iqtisodiy tahlil va matematik usullarni qo'llashni o'rganadi.</p> <p>5. Fundamental va texnik tahlil turlari va usullarini biladi.</p> <p>6. Qimmatli qog'ozlarning bozor bahosini hisoblay oladi.</p> <p>7. savdo platformasi orqali to'g'ridan to'g'ri savdolarida katnashish ko'nikmalariga ega bo'ladi</p> <p>8. Qimmatli qog'ozlar bozorida risklarni baholay olish va to'g'ri qaror qabul qilishni o'rganadi.</p>	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqola yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) echish; • jarayonli – yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni echish; • so'rov o'tkazish.
<p>5. “Moliyaviy bozorlar-2” kursi magistratura mutaxassisligida 1 semestrga mo'ljallangan bo'lib, fanni o'qitish ta'limning kredit tizimi asosida ma'ruza, amaliyot mashg'ulotlari, taqdimotlar, hamda mavzu bo'yicha mustaqil topshiriqlarni o'z ichiga oladi. Oraliq nazorat, mustaqil ish shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini muvaffaqiyatli topshirishi kerak bo'ladi.</p>	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>“Moliyaviy bozorlar-2” kursi magistratura mutaxassisligida 1 semestrga mo'ljallangan bo'lib, fanni o'qitish ta'limning kredit tizimi asosida ma'ruza, amaliyot mashg'ulotlari, taqdimotlar, hamda mavzu bo'yicha mustaqil topshiriqlarni o'z ichiga oladi. Oraliq nazorat, mustaqil ish shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini muvaffaqiyatli topshirishi kerak bo'ladi.</p>
<p>6.</p>	<p>Foydalaniladigan asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar ro'yxati Asosiy adabiyotlar</p> <p>1. A.J.Xo'jamurodov, R.Alladustov. Moliyaviy bozorlar va birja ishi. T.: “IQTISODIYOT” 2019 yil.</p> <p>2. S.Elmirzaev va mualliflar jamoasi. Moliya bozori. T.: “IQTISOD-MOLIYA” 2019 y. 324 bet.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>I.S.Elmirzaev, B. Toshmurodova, N. Tursunova. Darslik. Moliyaviy menejment. T.: “IQTISOD-MOLIYA” 2017 y. 325 bet.</p>

<p>2. A.Burxonov, X.Xudoyqulov Darslik. Moliya bozori va investitsiyalar. T.: “IQTISODIYOT” 2019 yil.</p> <p>3. Finansovye riski Prilojenie: dop. materialy : uchebnik / kollektiv avtorov ; pod red. S.V. Bryuxovetskoy, B.B. Rubsova. — Moskva : KNORUS, 2018. — 462 s ISBN 978-5-406-06228-9</p> <p>4. A course packet including a summary of my lecture notes and homework is available to the class list of students on CANVAS</p> <p>5. Textbook: Stephen Cecchetti and Kermit Schoenholtz. Money, Banking, and Financial Markets. McGraw Hill/Irwin, 2015. Fourth Edition. Earlier editions are also acceptable.</p> <p>Axborot manbaalari</p> <p>1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.</p> <p>2. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.</p> <p>3. www.tradingeconomics.com – ekonomicheskoe pokazateli</p> <p>4. https://book4you.org/s/Kriticheskie%20mishlenie</p> <p>5. https://zen.yandex.ru/media/id/5b9007e0b4d4ba900ac7e07cb/10-uprajneni-dlia-razvitiia-kreativnosti-5b9e7ec24f203f00ad288a20</p> <p>6. https://4brain.ru/vorcheskoe-myshlenie/</p>	<p>7. Namangan muhandislik – qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.</p>	<p>8. Fan/modul' uchun mas'ul: G'.G'.Shermatov – NamMQI “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrası dotsenti, i.f.n.</p>	<p>9. Taqrizchilar: A.Ergashev– NamMQI “Menejment” kafedrası dotsenti, PhD R.Ismailov– NamMTI “Iqtisodiyot” kafedrası dotsenti, i.f.n.</p>
---	--	---	---